

# СВОБОДА SVOBODA

## УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY



№ 51 NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, May 11, 1944. VOL. 11.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0231 — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

### УРЯД ЗВЕРТАЄ ПІДПРИЄМСТВО ВОРДА ВЛАСНИКАМ

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд віддав несподівано підприємство Монтгомери Ворда його власникам і вищою своєю адміністрацією. Це перший секретар торгової Джеси Джовне саме в хвилину, коли на підставі розпорядку Краєвої Ради Робітничих Відносин покінчилися вибори в юні, яка організує робітників у підприємстві Ворда. Вибори вилітали так, що за юнією заявився 2,340 наємців, а проти 1,565, отже юнія віднесла перемогу. Робітники Ворда належать до від. 20 Юні Наємців в Поштової Висилці, яка належить до СЮ. Спир між підприємством і юнією йшов за те, чи підприємство має відновити робітничий контракт з загальом робітників, організованих в юнію, чи з окремими чотирма групами, на які поділені робітники в підприємстві Ворда. Самими виборами ця справа ще не налагодилася і є всякі признаки, що спір знову опиниться в Краєвій Раді Робітничих Відносин. — З Шікага наслідки вісти, що президент підприємства Ворда, Сувел Авері, після звороту управи в його руки висловився, що Федеральний уряд віддав підприємство власникам тому, що проти уряду звернулася прилюдна опінія краю.

### ЗНОВУ ПРОБУЮТЬ СКАСУВАТИ ПОДАТОК ВІД ГОЛОСУВАННЯ.

ВАШИНГТОН. — У сенаті підняли наново акцію, щоб скасувати податок від голосування, який існує в деяких південних стейтах. Податок обрхований на це, щоб перешкодити чорним видавати свої голоси при виборах. Рух за скасування цього податку триває вже літа, а коли в 1942. році були вигляди, що цей податок буде скасований, менажна сенаторів підняла обструкцію і не допустила до голосування. Завзяття слідно ще і тепер і обі сторони підготовляють трики, щоб поставити на своїм.

### ПРЕЗИДЕНТ ВІЯСНЮЄ СПРАВУ ПАПШОРТУ ДЛЯ ОРЛЕМАНЬСЬКОГО.

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції президент Рузвельт відповів на запит про паспорт о. С. Орлеманського так, як це сказав секретар Гол, тобто, що паспорт виданий на поїздку в Совети приватній людині і це зроблено в паспортному відділі департаменту стейту канцелярською дорогою. Управителька паспортного бюро пані Шиплі, сказав президент, як досвідчена референтка в таких справах, перевірила апликацію Орлеманського і зробила так, як в інших випадках.

### ШКОЛЯРКИ ВБИЛИ ШКОЛЯРКУ.

НЮ ЙОРК. — У приватності 5 учительок і 150 школярок в часі шкільної павзи на забаві в прилюдній школі ч. 119. при 123. вулиці дві замасковані школярки, одна 12-літня, друга 13-літня, підійшли до 9-літньої учениці Маргарети Патон і одна з них встромила ніж в її плече. Маргарета померла на дорозі до шпиталю. Поліція ствердила, що вбивниця, Магдаліна Кіркланд, підслухала, як Маргарета пояснювала учительці, хто вкрад за шкільного бюрка репортів картки, які щезли вчасі коли кляса Магдаліни вийшла на прохід до недалекого парку. Провірено, що ці папери забрали якраз ті дівчата, що були замасковані і вони замордували Маргарету з пімсти за донос.

### БУНТАРИ МІЖ ПОВОРОТЦЯМИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Після повороту з дипломатичного корабля Гріпгольм з Європи з вимпаними бранцями 15. березня затримано на Еліс Айленд дві сестри Делінікайтис, які перебували довгий час в Польщі, хоч були уроджені в Америці. Після довгого слідства їх арештовано під замітом, що вони привезли тайні листи до Америки, які перепачкували в зручний спосіб. Одно письмо було завинене довкруги шпильки з нитками, а на нього були навинчені нитки; а друге письмо було в закаблукку черевика. Дівчата будуть поставлені під суд як обвинувачені в бунтарстві.

### ПЕНИСИЛИНИ ВЖИВАЮТЬ НА ЛІКУВАННІ СЕРЦЯ.

НЮ ЙОРК. — В Бруклін Джюіш Гаспитал виявили, що чудо-лік пеніцилину вживають тепер в лікуванні серцевих недуг і висліді показуються успішними. Досвід виказує, що лік помічний є в недугі ендокардітис, яка досі вважалася невилічною. Замітне при цім те, що лік дістається до серця через уста. Це тому, що недуга ендокардітис розвивається звичайно з бацилів, які загнізджуються в зіпсованих зубах. У 7 випадках, в яких пеніцилина помогла в недугі ендокардітис, треба було наперед витягнути буби, щоби вбити зарази, які діставалися до серця.

### Хартія прав для звичайної людини цілого світу

ФІЛАДЕЛФІЯ. — Підкомісія конференції Міжнародної Організації Праці (МО) прийняла пропонування на одній з попередніх засідань начерк хартії, яка обіймає цілу низку міжнародних суспільних і економічних прав для звичайної людини. Праці підкомісії мають пропонувати на повнім засіданні конференції до одобрення. Хартія прав звичайної людини цілого світу обіймає 10 точок, якими має бути забезпечене право людини до повного заняття і право до вистарчальної плати, щоб з неї можна вижити людині wraz з родиною. Крім цього хартія обіймає признання права колективних переговорів, суспільного забезпечення, охорони здоров'я, охорони дітей, безпеки рільної освіти, спочинку й культурних вимог. Ці засади мають бути застосовані до всіх народів по всіх усядах. Тому саме конференція домагається, щоб її прийняли представники всіх держав, які беруть участь в нарадах і щоб опісля перевели їх дорогою закону в своїх краях.

### МАСАРИК ЗАПОВІДАЄ БУНТИ В ЄВРОПІ

НЮ ЙОРК. — Заступник прем'єра чехо-словацької держави, Ян Масарик, син першого президента цієї держави, Томі Масарика, заповів, що незабаром в Європі вибухне загальна революція, а в його краю „нарід лише жде приказів, щоб пуститися в дорогу“. Цю заяву сказав Масарик на відкритті вистави підземних видобитків з Європи. Цілу збірку газет, летючок та картонок дарував Масарик Американському Інституту Робітничих Архівів і Дослідів та Дому Свободи. Вистава буде відворена для публіки цілий місяць в домі під ч. 5 при Вест 54 вулиці в Ню Йорку.

### ВЕЛС ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНАКОВИХ ЗАСАД У ПРИЗНАВАННІ ЗАГРАНИЧНИХ УРЯДІВ.

НЮ ЙОРК. — В черговій сінатській сесії бувши підсекретар стейту Сомер Велс обговорює справу признання урядом Злучених Держав Нового уряду в Аргентині бушмто за те, що там скасована свобода преси і нема громадянських демократичних установ. При цім наголі Велс пригадує, що з таких самих причин американський уряд довгий час не признавав уряду Советів (від 1917 до 1933 рр.), а це, як тепер показується, не вишло на користь Америці. Велс домагається однакових засад в таких справах, а це, щоб признавати всі заграничні уряди, які догого вони не починають ворожих кроків супроти нас.

### Остерігають ще раз неутральних, щоб не помагали Гітлерови

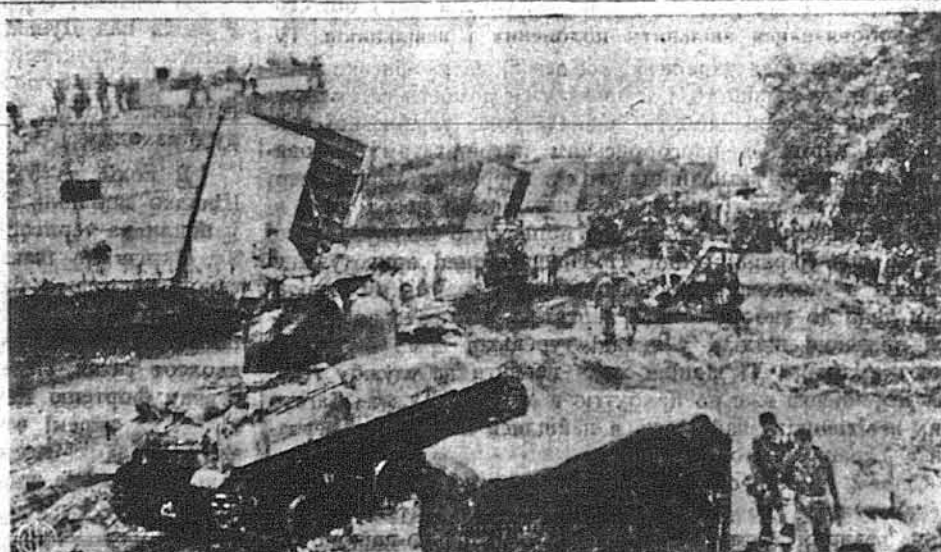
ЛОНДОН. — В палаті лордів британського парламенту відносились голоси в справі відношення Аліантів до неутральних держав. Лорд Селборн, міністер економічної війни, заявив, що ті неутральні держави, що ще тепер беруться допомагати Німеччині доставою воєнних матеріалів, будуть поставлені по війні на чорну лісту. Він ще додав, що ті неутральні, що спомогають в такий спосіб Гітлера, продовжують війну; та що Аліанти пороблять усі кроки, щоб таку поміч неутральних унеможливити. Зате лорд Селборн обороняв Еспанію; кажучи, що те, що прийшло до згоди між нею і Аліантами, не треба вважати „перемогою Франка“, як це сказав один з лордів, а перемогою над Німеччиною. Лорд Селборн мав на думці заханяти Еспанію посилати далі до Німеччини воєнні матеріали, чи там сприві. Він підкреслив, що умова з Еспанією є така, що вдоволяє як Еспанію, так і Аліанти.

### ПОЛЬСЬКІ ВОЯКИ БЕРЛІНГА ПРОТИ „ЛОНДОНСЬКИХ ЗРАДНИКІВ“

МОСКВА. — Юнайтед Пресс подає відомлення з побуту чотирьох американських кореспондентів і одного британського, які і проф. Оскара Лянге з Шікаго, серед польських частин ген. Зигмунта Берлінга, що є на фронті, де оперує Перша Українська Армія. Розмова з воїками велася польською мовою. Розмовляв проф. Лянге і толкував розмову англійською мовою кореспондентам. Отже польські вояки мали казати так: Вони є за демократичну Польщу, а проти цього, щоб в її оформлення вмішувались „лондонські зрадники“, себто польський уряд в Лондоні; далі вони є проти колективізації, але за націоналізацію великого промислу, великого бізнесу і великих банків; вони теж за знесення великої земельної послодсти, але за малу селянську послість і малий промисл; висказують владку советським військам за визволення їх краю, але є проти вмішування Советів в польські внутрішні справи. Далі кажеться, що більшість тих воїків становлять поляки з земель на схід від лінії Курзона. Це є головно селяни; дуже мало є робітників, а інтелектуалів взагалі нема між ними. Є вони теж за збільшення Польщі землями на коні Німеччини, себто землями Східної Прусії, Шлезьку і Поморя, звідки німці повинні бути виселені.

### НОВІ ВИБОРИ В ІРЛАНДІЇ, АЛЕ НЕ ЧЕРЕЗ НЕУТРАЛЬНІСТЬ

ДАБЛІН (Ірландія). — Перегав 64 голосами проти 63 урядовий законопроект про транспортацію, що вважається програю уряду прем'єра Імона де Валери. Рахуються з тим, що нові вибори відбудуться 30. травня. Це одначе не має нічого спільного з неутральним становищем Ірландії, яке обороняє уряд де Валери.



ПЕРЕДІНВАЗІЙНА ПІДГОТОВКА НА ПАЦИФІКУ. — Не тільки в Європі підготовляється Аліанти до інвазії, але теж і на Півдні, в Азії. Бачимо справа ряди воїків, що відходять на фронт, а перед собою, позади, що їх ладуватимуть на кораблі, wraz з вояками.

### СОВЕТСЬКІ ВІЙСЬКА ВІДБИЛИ СЕВАСТОПОЛЬ ПО ТРИДНЕВІЙ БИТВІ

МОСКВА. — Цілий Крим є вільний від німецької окупації. По тридневній советській офензиві й завзятій німецькій обороні, Севастопіль, останнє місце на Криму, де ще держались німецькі й румунські частини, влав у советські руки. Севастопіль був атакований з суші Четвертою Українською Армією ген. Ф. І. Толбухіна, а з моря морськими частинами ген. А. І. Єременка. З приводу цього воєнного успіху загуді в Москві знов гармати з салютом, чого там уже не було чути від довшого часу. Всюди на вулицях панувала велика радість. В советських комунікатах, в яких подається до відома здобуття Севастополя, згадується теж за великі німецькі втрати на морі в кораблях. Та найбільше коментують це, що передше забрало німців і румунів аж 250 днів, щоби здобути Севастопіль, а тепер вони його втратили за три дні офензиви. Теж кажеться, що в наступі на Севастопіль брали участь найліпші советські частини, ветераня давньої оборони Севастополя.

### 4,000 БОМБЕРІВ АТАКУЮТЬ ВОРОЖІ ПОЗИЦІЇ В ЄВРОПІ.

ЛОНДОН. — Число аліантських бомберів, що їх висилається кожного дня з Англії на європейський континент, ще далі зростає за кожною новою експедицією. Тепер проголошується, що в останнім налеті взяло участь 4,000 аліантських літаків. Сама Восьма Повітряна Армія Злучених Держав вислала в тому налеті понад 2,000 бомберів. Решту вислали: Девята Повітряна Сила Злучених Держав та Бритійська Корольська Повітряна Сила. Бомбардовано летунські поля і комунікації від Атлантику до Люксембургу. При тому заповіджено, що як зачнеється інвазія Європи, то налеті будуть відбуватись ще з дещо більшим числом аліантських бомберів.

### НІМЦІ СКОРОЧУЮТЬ ОБОРОННУ ЛІНІЮ В ІТАЛІЇ.

НЕАПОЛЬ (Італія). — Цілкою несподівано німецька команда зарядила відтофайна німецьких частин з східно-центрального відтинка, який зайняли аліантські війська, збільшаючи тим зайнятий терен на яких 11 миль. З аліантського боку кажеться, що хоч аліантська команда казала залати водами певну частину території, то це не могло бути причиною для німецького відступу. Отже толкується цей відступ тим, що німці в Італії скорочують з розумом оборонний фронт. Мабуть сподіються якихсь поважніших аліантських операцій, звязаних з інвазією Європи. Тому скріпляють себе скороченнями фронтової лінії.

### НІМЦІ ГОТУЮТЬ ОБОРОНУ.

ЛОНДОН. — Німецьку команду вхопила „оборонна горячка“. Воєнні знавці кидаються з місця на місце й оглядають оборонні вали проти аліантської інвазії, чи вставляють нові гармати та протигенські оборони. Діється це особливо вздовж Англійського каналу і Північного моря, про що звідомляють аліантські летуни. Знов німецька праса подає про аліантську підготовку до інвазії. Навіть вичисляє поіменно пристані в Англії, де мають бути нагромаджені кораблі й баржі, подрібні для перевозу людей і воєнного матеріалу.

### САБОТАЖІ ЗБІЛЬШАЮТЬСЯ.

БЕРН (Швайцарія). — З Швайцарії доносять ті, що відвідували останніми днями Францію, що французьке населення живе тільки самими нервами, очідаючи кожного дня і кожної ночі аліантської інвазії. Теж збільшаються з кожним дінем саботажі. Найбільше нищать залізничні шляхи. Рівночасно чується і про шораз частіші засуди смерти за саботаж. В Цілій Франції голод. Кажуть, що по містах люди падають на вулицях з голоду і виснаження.

### ЯПОНСЬКІ ВТРАТИ В ГОЛЯНДІЇ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПОЛУДНЕВО-ЗАХІДНІМ ПАЦИФІКУ. — Заняття Голяндії (Нідерландська Нова Гвінея) американськими військами коштує японців 871 воїків у вбитих, а 183 взято в полон. Американці втратили 28 воїків, що зістали вбиті. Таке проголосив ген. МекАртур. Значіння Голяндії полягає головно в тому, що з цієї бази буде можна готувати офензиву, спрямовану на відбиття Філіппин, що є особливою амбіцією ген. МекАртура, бо він так відбиття приобіцяв філіппинцям, покидаючи цей острів.

### СЛАБО ОБОРОНЯЮТЬСЯ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Бомбардуючи Понапі Айленд, що є японською морською базою, американські летуни стрінули такий слабкий проти-летунський отір, що самі тому дивуються. Острів бомбардовано останній раз 6. травня летунами Повітряної Сили американської Семой Армії. Замітне, що ті налеті японці вважають вступом до офензиви, спрямованої на Токіо.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі“.



## "СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрим оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

## ПЕРЕДПЛАТА.

## SUBSCRIPTION RATES:

| Подорожче число три центи.               | Three cents a copy                        |
|--|---|
| На рік \$7.00                            | One year \$7.00                           |
| На пів року \$3.75                       | Six months \$3.75                         |
| На три місяці \$2.00                     | Three months \$2.00                       |
| Число з суботи (з англійською частиною): | Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly): |

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

## Повинен вирішити нарід, а ніхто інший!

Як має бути вирішена справа Західної України і Західної Білорусії, а точніше тих західно-українських та білоруських земель, що опинилися по першій світовій війні під Польщею?

На те питання не треба би властиво вже більше відповідати, колиб рахуватись з теперішньою дійсністю, бо справа „вирішив“ Сталін, а теперішнє положення таке, що його рішення заважає. Та видно, що й те заважування ще не є остаточним, коли мати на увазі міжнародну опінію. Бо та опінія вправді мовчить, коли треба годитись з „доконаним фактом“, але й обзивається, коли є для цього відповідна нагода. Думаємо, що такі нагоди будуть куди частіше по війні, по розгромі Гітлера. А тепер то бувають тоді, коли самі Совети викликають вовка з ліса, а рідше, коли хто хоче „милосердитись“ над Польщею.

Отже так сталося, що в советській пресі зашухували Атлантийський Чартер, що на думку Советів потребує яснішого означення, бо от, кажуть в Советах, польський імміграційний уряд в Лондоні домагається на підставі Атлантийського Чарту земель, що належать до України і Білорусії. А прецінь вони вже належать до Советів!

На те Нью Йорк Таймс, як і многи інші, відповідають, опираючись на Атлантийський Чартер і польсько-советський договори, що справи представляються так, що ось ту проблему вирішила одна сторона, себто в даному випадку Росія, а так не повинно бути, бо вона повинна бути виріше-

на колективно Обеднаними Державами, а тоді буде ще найсправедливіше. Ще так є, що навіть сильні прихильники Польщі є властиво тільки за те, щоб та справа не була вирішувана „односторонньо“. Ось це вони обороняють, хоч многи розуміють під тим те, що якщо не буде „одностороннього“, себто советського рішення, то колективне рішення випаде на користь Польщі. На такому крутістві спирається і на те рахує теж і польський уряд в Лондоні. На те рахують і американські поляки.

Ось так ми є знов свідками крутанни, кожного на свій лад, у справі, що ясна і проста, якщо її розв'язувати по справедливому і демократичному. Справа Західної України і Білорусії повинна би належати до тих повоеєних проблем, які повинна розглядати мирового конференція, що розбиратиме більше таких чи подібних справ. А вона повинна би дати народам, що замешкують згадані території, нагоду висказати свою волю у цій справі, у сунувши спершу з тих територій всі окупантські влади. Правда, цього не хоче ні польський уряд в Лондоні, ні Сталін у Москві. Але тільки тому, що знають, що ні за одним, ні за другим нема правди, а тільки бажання панувати над такими, що їх панування собі не бажують. Бо як інакше можна собі толкувати те, що вони проти голосування під контролею нейтральних, себто проти того, що скаже справжня воля народу, як не тим, що бояться правди? Тому саме спираються одні на силу, другі на крутіство.

## Очевидець про польську війну — без успіху і без слави

Багато книжок уже написано про різні загадки сучасної нам війни. Деякі з тих загадок ще й досі вважають нерозгаданими. Такою є загадка упадку французької республіки. Деякі інші питання не вважають такими важними, як це, а всеж таки й про них пишеться багато, і розбіжного. З них одним з найцікавіших питань є причини короткого опору польської держави німецькій інвазії. Отже не саму німецьку перемогу над Польщею, але скорість цієї перемоги: чому саме Польща вдержалася перед напором Німеччини всього 18 днів?

## Польська лекція — та не одним полякам.

Відповідь, або радше відповідь, на це питання можна знайти в досить небувалій книжці, бо в історії участі одного полку польської армії в тій польсько-німецькій війні, історії, написаній його командантом. Є це книжка полковника 26-го полку уланів Людвіка Швайцера під наголовком: Wojna bez legendy. Видана вона була в травні 1943 р. у Скотланді, накладом самого автора. Відповідь на згадане питання можна знайти в книжці завдяки свідомому шуканню автора відповіді не тільки на це пи-

тання, але й на інше, далеко ширше питання: які прикмети польського ума, чи душі, спричинили упадок відбудованої Польщі.

Автор є добре свідомий того, що ця остання війна не дає полякам ніякої підйоми духа. У ній так мало польських успіхів. Тому він і називає її відносно без легенди. Не дивлячись на те, він усе таки зібрався на відвагу написати про неї все, що він про неї знає, хоча таке писання буде певно болюче всім полякам. Він забрався до писання в тім переконанню, що поляки потерпіли й поразку з тої самої причини, з якої вони терпіли попередні поразки в своїй історії, а саме тому, що вони все віддавалися „під вплив фальшивої історії Польщі“. Вони, мовляв, любили зачитуватись в ту літературу, що натягала факти, що для власних інтересів виправдувала помилки певних осіб і груп, що через те піддержувала в польському народі продовжування старих трагічних хиб, а не давала в ньому піднести новим здоровим прикметам.

Полковник Швайцер очевидно болючо відчуває наслідки війни, котра закінчилася для нього так, що в місяць по початку війни, в котру він вступив як командант повного полку уланів, він перейшов на Чехословаччину з 6 вояками, щобі зложити зброю. З цієї війни, трагічної для нього особисто й суспільно, полк Швайцера хоче знайти лекцію, яка навчалаб його уникнути подібного нещастя в майбутньому. Здаватися моглоб, що ця лекція писана буде для одних тільки поляків; однак, при глибокій застанові можна побачити, що не одні поляки почувуються зле, коли в тифі наїдаються пироги з капустою, і що з таких почувань можна витягнути лекцію не для одних тільки поляків.

З другого боку однак лекції не можна розтягати на річці, котрі може й називаються таким самим іменем, але такими самими не є. Коли полковник Швайцер говорить про народ і провід, він розуміє польський нарід і верхівку польської держави й лекції з такого відношення можна би звичайно витягати хіба до аналогічного відношення в інших народів.

## Нарід і провід.

Власне противенство між народом і провідом показалося зараз при зарядженню першої мобілізації (23. березня 1939). Переведення мобілізації виказало, що польський народ готовий до війни, але його провід не готовий. Народ справді зробив для приготування себе

до війни все, що до нього належало. Центральна поробила приготування тільки фікційні, можна сказати, тільки на папері.

Виявилось це при мобілізації, коли всі вивані до війни люди ставилися на час до служби, коли зроблено на час доставу коней для армії, але держава не подбала перевезти все те на час на бажане місце. Замість дозволеного 3-годинного опінення поготівля чекало довго, в одному випадку 36-годин так, що вояки зіли по дорозі резервові пайки. Керівництво було недодатне й нечотне. Військо знало, що справу ведуть фахові в перевози люди, отже воякам це давало багато до думання про майбутню війну.

І справді скоро, як що не рівночасно, показалося інше недомогання. Показалося недостачі в магазинах, не було мундурів ні зброї для надвишньої частини спеціальних приладів, як: радія, частини машинової зброї, які мали бути доставлені полкам зараз з ментом мобілізації.

Всеж такі настрої серед війська був добрий. Вояки хотіли обв'язати свій патріотизм. Ніхто з них не припускав, що їх може ждати розбиття всієї армії, що вони можуть утратити всю державу.

## Польська кавалерія — „гарний, але сумний вид“.

Коли уланський полк п. Швайцера переїздив літом 1939 на новий реїон, перехід запалив населення до надзвичайного ступня. Люди бачили вояків, які держалися знаменно, з лицарською поставою. Їх бавив гарний стрій. Видно було гарне відношення між офіцерами й мужвою. Люди пригадували собі на великі подвиги того полку в польсько-німецькій війні з 1919-1920 рр. І не сумнівалися, що док повторять такі діла в новій війні, якщо вона прийде.

Та офіцери дивилися на переїзджачий в новий реїон полк інакшими очима. Для них це був вид; справді сумний: вони знали, що німецький швадрон має 100 людей і 27 скорострільів, а польський швадрон 150 людей і 4 скорострільів. Поляки не мали ніякої протилежної ні протипозвоної зброї. При першій зустрічі з повзими гарна на вигляд польська кавалерія мусить бути розбита.

Як тільки полк перейшов у свій новий реїон, показалося інша недостача. За вимогами воєнної штуки, полк повинен був негайно дістати від головного штабу армії вироблений до подробиць план діяння. Полк справді дістав приказ

„гострого поготівля“, але не достав ніякого плану роботи. Для досвідчених військових це було знаком, що начальний штаб не має ніякого реального плану війни, себто не знає, чого він хоче в тій війні й як він собі її уявляє. На команду полку все це зробило враження, що начальна команда армії відчула, що публічна опінія домагається від неї якоїсь акції, і тому акцію й зроблено; акція однак не мада для справи ніякого значіння, отже це була просто пуста демонстрація. Зроблено частинну мобілізацію польської армії, очевидно проти Німеччини. Рік тому зроблено таку демонстрацію проти Литви, і та демонстрація вистарчила. Тепер теж роблено демонстрацію, хоча Німеччина не Литва, себто її не можна настрашити тим, чим можна настрашити Литву. Полковник Швайцер, котрий певно знає своїх поляків, припускає, що в головній штабі польської армії можуть бути такі наївні люди, які думали, що можливо Німеччину застрашити, хоча нам це виглядає навіть у поляків мало правдоподібним.

## Воєнна штука чи чарівництво.

Припадковий вїзд автора до Варшави на два дні перемінявся в нову нагоду для розкриття факту, що польський начальний штаб не має плану війни. Підчас його неприявності полк дістав приказ зайняти чимскорше нові позиції та їх негайно укріпити.

Полковник Швайцер бачить у тій нервовості й наглоті брак плану. Він виказує, що добре до війни підготована команда таких гарячкових приказів не видає. План війни виробляється заздалегідь, поволі, солідно, і не хапається за якісь хвилеві задуми. Тому полковник Швайцер характеризує польську стратегію як нещадкову. Наукова стратегія держави обчислює докладно, які границі вона має боронити і кілька їй на це треба війська. Коли війська замало, то команда армії каже державній дипломатії провести відповідну державну політику. Польська армія знала, кільку війська треба було для боротьби проти Росії й Німеччини, і вона повинна була сказати польському уряду ясне слово. Замість цього польський уряд сказав армії, що вона має воювати й проти Німеччини й проти Росії, а послухана команда не тільки прийняла це рішення без протесту, але й ще виробила до цього відповідну теорію. Мовляв, маємо мало війська для оборони довгих границь Польщі, але в таких справах рішає не число вояків, але спосіб воювання. Отже нібито польська армія стільки разів краща від німецької і російської, що перевага чисельна тамтих не важна. Полковник Швайцер дає до зрозуміння, що такої помилки, якої польський генеральний штаб робив у своїм фаху (воєнній), не робить ніякий добрий польський селянин, коли робить обчислення в своїм фаху, наприклад кільку коней треба на оборону його землі. Полк Швайцера каже, що польський генеральний штаб видно спустився на чари; полковник зрівняв штаб з людьми найпримітивнішої культури.

Полковник Швайцер подає дозвезну низку прикладів того „чародійного“ відношення польської верхньої команди до воєнної справи. Аж дивно робиться, як ці команданти на три місяці перед вибухом війни марнують час на роблення різних парадних демонстрацій, як вони забавляють армію нерезальними завданнями, як вони в той час, як німці робили остаточні підготування до війни проти Польщі, вважали, що би не робити нічого такого, що могло би дратувати німців. (Кінець буде).

## ЗАМАЛО В НАС ВОЄННОГО РЕАЛІЗМУ

Ті що прибувають до Америки з країв, що знають війну зблизька, себто з бомбардовань та інших лих, є тої думки, що американці таки не мають поняття про те, що ця війна означає, чим вона є для тих, що відчувають її безпосередні удари.

Правда, ми маємо яких десять мільонів осіб у збройних силах Дядька Сема. Маємо поважне число вбитих і ранених. І є вже нові інваліди по домах та інституціях. Значить, що є вже в многих родинах щось таке, що глибше ніж що інше зв'язує їхню уяву з воєнною дійсністю. Та проте й самі наші вояки, що приїзять на відпустки, ще далі висказуються про наш загаль майже в один і той самий спосіб: Ми не знаємо, що це є війна.

А чому не знаємо? В першу чергу тому, що не стоїмо перед безпосередньою небезпечкою. Це є в противенстві до того, що є в Англії. Коли брати теперішнє положення, то з Англії вилітають день за днем і ніч за ніч цілі армади літаків, що ведуть повітряну офензиву проти Німеччини. Цілий острів переміняний на великий арсенал. Мільони є там готового війська, що жде на інвазійний приказ. Довкола острова нагромаджена великанська флота. А проте так є, що там кожна година не є певна. І люди приготувані на таку непевність. Що більше: вони навіть добре розуміють, що означатиме інвазія Європи Аліянтами, слушно припускаючи, що саме в часі такої інвазії може прийти не тільки воякам, але цивільному населенню втерпіти величезне знищення і понести великі втрати в людях.

Ось та воєнна дійсність, що її відчувають в Англії, є тим, що становить велику різницю між цивільним населенням в Англії й в Америці; особливо, коли іде про воєнні тягарі й удари, які треба переносити.

Але є ще одна причина, чому в нашому краю є замало відчуття, що це за війна, яку ведемо. Є ним те, що в нас про цю війну пишеться. Отже так є, що ми не маємо воєнного реалізму перед очима, бо далеко від ворожих нападів на нашу землю і бомбардовань, але і не маємо його навіть в уяві, бо те, що нам кожного дня подає преса про воєнні події, не є назагал правдивим змалюванням подій, а таким, яке ми могли собі спокійно читати, що, не потраляло нашої уяви. Іншими словами трактується тут людей як малих дітей, невироблених і не загартованих до того, щоб могли „стравити“ й найприкрішу відомість.

На отсей настрої звертають тепер серйозну увагу. Саме в моменті, коли має зачатись рішальний бій з Гітлером. І цілком слушно. Бо цей бій може бути довгий, а навіть получений з різними важкими, несподіванками, заки досягнемо повну перемогу. Тому треба бути і нам готовими на все, вдержуючи запал та посвату в кожному моменті й на кожному постерунку, бо тільки таке поступовання приспінить перемогу.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

## КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.  
(До друку зредагуван Ол. Лугоїній).

15)

— Жду зміни і я, — заговорив Магомет по надумі. — На ту зміну жде посольство козацького гетьмана Дорошенка, яких життя мені вдалося забезпечити від підступств везира, своєю гвардією. Поділюю вашу думку. Думаю, що везир не застановивсяб відповісти й мене самого у рай пророка, колиб не страх: — у магометан такого ще не було, а особа падишаха свята і недоторкальна. Щож, по вашому, повинен вчинити я? Спираючись на військо післати везирові й його кліщі шовкові шнурі?

— Чиніть по своїй волі, великий володарю, — відповідь обоа паші.

Султан наказав привести злочинця. Той упав ниць, уткнувши обличчя в килим і зостався у такому положенні до кінця розмови. Розловив про все не ховаючи нічого. Султан запитав Османа, яку кару він жадає призначити. Осман відповів, що він обіцяв йому безпеку за призначення і ніякої карі не жадає. Щоби забезпечити невдачливі перед літстою везира, просить Мустафу-пашу зачислити його у склад яничарів і не спускати з ока. Злочинця здали під сторожу. А парада продовжувалася...

XV.

Осман з синами не вертався вже до дому. Н посілість, по нарадах, випроваджено сотню яничарів для безпеки

родини. Пізно ввечері Мустафа-паша увів у столицю п'ятнадцять тисяч яничарів. Занято військом палати урядових осіб, а вони самі на чолі з везиром помандрували в семи-вешній замок. На рано столиця прокинулася вже під військовим урядом. Великим везиром став Осман-паша, командант яничарів — призначений везиром військовим і командантом збройних сил Туреччини. А вже на другий день українське посольство прийняв султан і почалися переговори про тійний союз України з Туреччиною, під проводом самого султана.

Переговори довго не тягнулися. Ранньої осені договір проголошено й затверджено султаном. По договорі обі сторони зобов'язалися звільнити полонених і невільників. Туреччина визнала за українські всі землі, де українське населення творило більшість, і зобов'язалася допомогти гетьманові від ворогів ті землі здобути; визнала союз української православної церкви з царгородським патріархатом; зобов'язалася заключувати ніяких угод з ворожими Українці державами без відома і згоди України. Ніколи перед тим, ні опісля українським гетьманом не пощастило осягнути такої вигідної для України угоди. Почалася спішні приготування до війни з Московщиною і Польщею. Українським невільникам дано до вибору — або вертатись в Україну, або творити військові відділи у складі турецької армії з українською командою. Ті відділи мали перейти на службу гетьмана Дорошенка вже по прибутті в Україну. Та... не багато таких невільників знайшлося, а наїшлися й такі, що вертатись в Україну відмовилися...

Слідом по проголошенню союзу видано „фірман“ (маніфест) султана до військ, підписаний Магометом IV, великим везиром Османом-пашою та Мустафою-пашою, як головним начальником військ. У маніфесті закликала війська поводитись в Україні як у союзній державі, нечинити кривд населенню, шанувати віру і звичай союзників, не чинити реквізицій; пояснювалося, що ця війна з ворогами

України, — що є також відвічними ворогами й Туреччини, — доведе до створення сильної козацької держави і вічного братерського союзу з імперією.

Для родини Османа-паші настали часи кипучої діяльності. Оба сини знов вернулися на становища начальників частин султанської гвардії, переїхали у столицю й жінки. Своєю палату Осман відступив на збірну станицю прибувачим з усіх вилайетів (провінцій) держави невільникам з України. Нова діяльність захопила не тільки Катрусу, але й Марію, навіть її туркино-дочку... Проминула зима.

А на весні турецька армія з султаном на чолі вирушила у похід над Дунай. Кримському ханові наказано приготуватись й вирушити у Басарабію на об'єднання з турецькими військами. Про початок походу повідомлено українського гетьмана, що все ще відбивався від ворогів з півночі, сходу й заходу.

В похід на Україну пішли й Осман з обома синами. Швидко пройшли Румелію, надморську частину Болгарії й увійшли на територію васальних князівств Молдавії й Валахії. Скрізь по шляху походу до армії прилучувалися військові частини з балканських слов'ян, скрізь заготовлялися маси харчів і фуражу для кінноти. Над Прутом, об'єднавшись з військом кримського хана, турецька армія зроста до двохсот тисяч. Перейшовши Дністер турки облягли неприступну фортецю Кам'янець, де зачинилася сильна польська залога, а окремі частини пішли далеко на північ, у Галичину й Волинь. Через кілька днів надійшли під Кам'янець козацькі полки під проводом самого гетьмана, у числі 15 тисяч.

(Дальше буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.



### 3 нагоди 50-ліття заснування Українського Театру в Галичині

Через війну уми українського громадянства так заняті подіями дня, що нема часу звертати уваги не раз і на найбільш важкі культурні надбання українського народу, які тепер може мають лише історичне значення. До таких справ належить теж і справа українського театру в Галичині, котрого закладження припало на 1864. рік, отже наперед 80 літми. Не зважаючи на події дня годиться присвятити окрему згадку цій незвичайно важкій ділянці українського культурного, мистецького і загально національного життя Західної України.

Після упадку традиції колишніх релігійних мистецтв дав почин до заснування українського світського театру в Галичині Іван Озаркевич із товаришами в 1848. році і цей почин справив гарне враження, так, що коломийську виставу повторили у Львові, а українські аматорські вистави бували ще в Перемишлі. Тільки хвиля москвофільства змела цей гарний початок. До заснування професійного українського театру в Галичині дійшло щойно в 1864. р. з починув тов. "Руська Бесіда", за думкою Юліана Лаврівського. Заснований цим товариством театр існував із перервами більше як пів століття до самої першої світової війни. Спершу для організації цього театру покликали з Житомира на театрального директора Омеляна Бачинського з його дружиною, театальною артисткою. До цих двох професійних сил додали аматорів, з яких розвинулися згодом добрі театральні мистецькі сили.

На першу виставу українського галицького театру призначено мюзьодраму "Маруся", перероблену з повісті Квітки "Маруся" історик українсько-галицького театру Степан Чарнецький признавав, що цей початок був під кожним оглядом щасливий. Вистава відбулася 29 березня в будинку львівського театру "Скарбка" і вона припала відразу публіці до вподоби. П'єса введена поставила відразу український театр на певний, значний рівень. "Маруся" видалася всім "чудово прекрасна", артистичний ефект переіс всякі сподівання. Наша сцена стала до певної міри сенсацією і предметом розмов. Заговорили про неї краєні часописи, ба навіть віденська "Ост унд Вест". Не диво, бо в цілій тодішній Австрії з початком 1864. р. було всього на всього 59 театрів, з цього лише 1 в цілій Галичині, а в Чехії 2! Отже наш український театр був 60-тим з чєрги.

Супроти цього, що білету на першу виставу розпродано майже в один день, дирекція театру заповіла заздальгидь повторення "Марусі" на другий день, та, з огляду, що на той день назначено в театрі Скарбка першу виставу під новою дирекцією, то виставу у-

кравинської "Марусі" повторено щойно в четвер, 31 березня 1864. р. Так почав театр "Руської Бесіди" своє існування й діяльність у Львові, де в першому році давав вистави від 29 березня до 21 липня, описіля виїхав до Станиславова та Коломиї, а опять вернувся до Львова 10 жовтня і грав тут до кінця 1864. р.

Перший сезон у Львові (29 березня до 21 липня 1864.) обіймав 22 вистави, на які складався доволі різноманітний репертуар. З оригінальних творів перейшли через нашу сцену: Квітки Маруся (3 рази); Сватання на Гончарівці (8); Котляревського Наталка Полтавка (3); Москва Чарівник (4); Шевченка Назар Стодоля (2). З дрібніших: Карпенка Сватання на вечерниці (2); Янковського Покійник Опанас (3); Велисовського Бувалицяна (2); Дмитренка Кум Мірошнина або Сатаца в бочці (1); Ващенко-Захарченка Один подарував, другий утїшив (1). Надто грати переклади: Кожельницького Верхівниця (2) та Майстер Челядник (1), перєрїбку з французького Адам і Єва (самого Е. Бачинського) та Козак і охотник (1). З галицьких письменників виставлено лише одну драму Рудольфа Моха Опікунство (19. липня).

Театр мав характер чисто український. Зі сцени скрізь віяло українським духом. Театральні оловїстки друкованого фонетикою (в тих часах!), актори між собою говорили по українськи, дирекція у своїй переписці живила українською мовою. В театральному комітеті, який засновано поруч відіду "Бесіди", засідали люди або порішено українських переконань, як редактор "Мети" Кеєнофонт Климович, або відомі зі своїх здорових поглядів на народню здорову, як проф. Поляський, Товарицький та Корнило Устїянович. Таким чином наш театр вже в самому зарані свого існування став чи не найбільш знаменитим та проречистим свідомством нашої духовної й культурної єдності з російською Україною.

"Бачинський" писало "Слово" — привіз зі собою багатий сценічний репертуар, що складался із околї 70 українських драматичних творів, які на Україні від часів Котляревського з успіхом виставляються. Галицька драматична продукція тоді була дуже вбога і тому тодішні опікуни театру ще перед його відкриттям оголосили конкурс на драму й комедію, визначаючи 4 нагороди та застерігаючи, щоб прислани на конкурс твори були і з духа і з мови щиро українські.

Дальший розвиток українського театру в Галичині пішов правильною дорогою і про це написано вже окремі книжки.

**В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС "СВОБОДА"**

### Де є тепер американські японці

Недавній випадок в північній частині стейту Нью Джерсі, де місцеві фермери спротивились тому, що їх сусід спровадив на працю американських японців, пригадав загально справу поперх сто тисяч американив японського роду й походження. Велика більшість тих американських японців жили в стейтах над Тихим океаном, звідки на домагання військових властей їх вивакувано після нападу на Перл Гарбор. Виселенців зразу прямищено у великих таборах у стейтах Юта, Невада, Арізона і Нью Мексико. Там Уряд Воєнного Переселення поміг їм завести тимчасові господарства та поробив заходи про їх постійне переселення і працю.

Згідно зі звітом, який згаданий Уряд Переселення склав секретареві внутрішніх справ Г. Іксесові, з тихоокеанської прибережної смуги виселено 112,000 осіб японського походження. За два роки, після деяких труднощів, виселенців провірено щодо лояльності і тих, що виявили більше привязання до Японії ніж до Америки, зібрано в одному концентраційному таборі.

З осталих сто тисяч дев'яносто тисячам дозволено поселитись поза таборами у всіх стейтах поза згадану вище західною прибережною смугою. Уряд Воєнного Переселення поміг їм через свої агенції найти працю. Більшість американських японців зайняті на фермах, чи те біля осередків переселення, чи скрізь по Америці. Кілька тисяч працюють у фабриках, робітнях і канцеляріях, а значне число пішли добровольцями в армію.

Подаючи згаданий звіт до загального відомо, секретар Гарод Іксес вважав вказаним підкреслити ось що: "Загально забувають, що більшість виселенців, це американські громадяни, яких права як горожан загарантовані виразно Четирнадцятим Додатком до Конституції. Повних дві третини виселенців родились в Америці і 72 відсотки тих американських уроченців ніколи не бачили Японії. Вони прожили все своє життя в Америці, ходили до американських шкіл, бавились з іншими американцями, працювали з ними і плянували своє майбутнє життя без ніякої іншої думки, як тільки

ки та, що вони остануть до смерті американцями. Більшість тих, яким дозволено переселитись з таборів, це американські горожани. Іх, як теж і тих, що не є горожанами, уважно провірено і тільки лояльним громадянам та вірним Америці не-громадянам дозволено та дозволяється жити поза таборами".

Дальше Іксес пригадав, що "в Італії один баталіон, зложений майже виключно з американив японського походження, відзначився у завязатих боях. Він потерпів втрати в убитих, ранених і пропавших без вісти до 40 відсотків свого складу. Воякам цього баталіону надано один Хрест за Висячну Службу, тринадцять Срібних Звїзд і 58 відзнак Багрянного Серця, все це за боєві заслуги".

Уряд Воєнного Переселення, який є агенцією секретаріату внутрішніх справ, старается найти працю і приміщення для дальших тисяч виселенців з прибережних західних стейтів. При цьому він руководиться думкою, щоб поселювати американських японців не колоніями, а розсіяно між рештою населення, де тільки найдеться відповідна праця. Таким способом яких сім тисяч розселено вже в стейтах, що лежать у Скельних Горах (Ракі Маунтенс), головно в Юта і Колорадо. З великих міст найбільше переселенців прийняло Шікаго, а то три і пів тисячі.

Дотеперішній досвід показав, що переселенці американські японці скрізь стаєи корисними членами громад, в яких нашли нове приміщення. Вони роблять, ошадні і здібні. Багато з них не знає навіть японської мови, або дуже слабо, і вся їх поведінка, спосіб думання та всі надії на майбутнє — американські. Навіть там, де зразу було недовіра до переселенців, після кількох місяців вони перемінювались в добросусідське відношення. Це дозволяє надїятись, що складна й трагічна проблема, якою були великі японські скучення на західному побережжі та вперта лояльність деяких з них до Японії, зможе бути успішно і демократично розв'язана, не зважаючи на вимоги і труднощі, які привела з собою війна.

Загальна Рада — ФЛІС.

### Посол Глинка боронить проф. В. Киркконелу перед комуністами

Комуністичний посол з Монтералу, Фред Ровз, напав у своїй промові в парламенті 27 квітня на проф. Ватсона Киркконелу і сказав, що проф. Киркконел не повинен бути членом Комітету Співпраці Канадійського Горожанства.

Фреда Ровза поперла посолка Дорис Нілсон (Норт Бетл-ферд). І Фред Ровз і Вані Нілсен критикували проф. Ватсона Киркконелу за його найновішу книжку ("Сім Столпів Свободи") — в якій проф. Киркконел пише, що коли в німецьких концентраційних таборах згинуло 5 мільонів людей, то за режиму Сталіна, в Росії згинуло 25 мільонів людей. Взагалі критика Росії в тій книжці дуже не сподобалась тим двома послам, які кажуть, що як проф. Киркконел далі буде зв'язаний з урядом, то це буде знак, що уряд поділяє його погляди.

На закиди комуністів проф. Киркконелу відповів у парламенті посол Антін Глинка, зазначаючи, що проф. Киркконел не може оборонити себе в парламенті. Посол Глинка сказав про проф. Киркконелу, що це чоловік високої освіти й глибокого канадійського патріотизму. Він знає багато мов, уважно слїдить за життям різних народів у Канаді і в тому

напрямі його заслуги перед Канадою великі.

Посолка Нілсен, яка завсіди обороняє комуністів, сказала у відповідь послові Глинці, що він поділяє погляди проф. Киркконелу та що сам писав протижидівські статті. Це останнє посол Глинка заперечив і вняснив, що в журналі, який він свого часу видавав, інші писали про деяких визначних жидів в Європі.

На закінчення цієї дискусії міністер Ля Флеш заявив, що проти проф. Киркконелу загрозо виступають та що

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

**ПОЗІР! БЕЙОН І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!**  
В НЕДІЛЮ, 14. ТРАВНЯ (MAY 14) В ДЕНЬ МАТЕРІ  
УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ПАРОХІЯ УСПЕНІЯ ПРЄСВЯТОЇ ДІВИ МАРІ  
24 Іст 25-та вулиця, Бейон, Н. Дж.  
буде обходити торжественно:  
**25-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ СВОГО ІСТНУВАННЯ**

Торжество відбудеться при ласкавій участі Іх Ексцелєнцій Кир Константина Богачевського, Архїєрейська Служба Божя в год. 10. рана. Принагідне слово виголос. Владика.  
По церковних відправах буде

**БЕНКЕТ І БАЛЬ**  
В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ  
33 WEST 19th STREET, BAYONNE, N. J.  
Орхестра п. Сербинського з N. Y. City.  
Цєю дорогою сердцем запрошуємо всіх наших парохіян, як також і всіх інших українців-католиків з сусідніх міст до ласкавої участі в цій святі.  
Гр. кат. Уряд Парохіальний.

проф. Киркконел є прекрасним канадійцем.

Про книжку проф. Киркконелу

Книжку проф. Киркконелу, яка знайшла свій відгук у домініяльній парламенті, одержали ми щойно кілька днів тому. Це одна з яких 30 книжок, що їх уже написав проф. Киркконел і може найцінніша зі всіх. Поділена вона на сім уступів, з яких кожний представляє одну з основ свободи: 1. Релігія; 2. Співпраця; 3. Освіта; 4. Справедливість; 5. Карність (дисципліна); 6. Братерство і 7. Лояльність.

В кожнім уступі автор розглядає також ті комуністичні сили, що підривають ті основи свободи. Наприклад у першому уступі, проф. Киркконел доказує, якими способами канадійські комуністи нищать віру в Бога, як стараються вони осмішувати й понижати християнську релігію. В тім самим уступі автор стверджує, що в Росії не було релігійної свободи від приходу до влади большевиків та що ті свободи нема й тепер, мимо большевицької пропаганди поза межами царства Сталіна. — ("Українські Вісти").

### 3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Комітет Негайної Допомоги (Юкрейнінен Юніт фор Ейд ту ди Дїстрєст Інк.) вибрав нову управу, до якої входять: Г. Мотрук, голова, Н. Черняк, фін. секретар, Я. Тарас, рек. секретар, Анна Мелешук, скарбничка.

Організація теж закупила воєнних бондів Четвертої Позички на суму \$500. І далі займається збіркою на допомогу українським людям, жертвам страшного воєнного лихоліття в Україні. На ту ціль зібрано на Свяченим в домівці \$30, а другого разу зібрано при гарній забаві понад \$60. Осць придбано на згадану ціль цього року звиш \$100. Та збірку треба поширити, бо нам треба братись за широку акцію допомоги своїм рідним в старім краю в такий спосіб, як це роблять інші народности в Америці. А Україна більше знищена ніж якийсьбудь другий край. Ніхто не витерпів стільки нещастя, що їх витерпів українські люди. На це треба нам пам'ятати і кожному спішити негайно з якнайшдерішою жертвою на допомогу своїм рідним.

Тимко Мелешук.

### Родинна стратегія.

— Сусідко, а що то ви приготувляєте чоловікові вдарунку на його день народин?  
— От сотку цигар.  
— Кільки ви заплатили за неї?  
— Та нічого. Я лише впродовж кількох останніх місяців брала по одному-два цигари з чоловікового пуделка і складала їх окремо, аж призбиралася повна сотка. Чоловік цього не завважав, а я маю якраз такі цигари, які він курить.

## ПОВІДОМЛЕННЯ

### З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ Ч. Н. СОЮЗУ

— відбудуться —

# ЮВІЛЕЙНІ ЗБОРИ

ВІДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В ТАКИХ МІСЦЕВОСТЯХ:

**DETROIT, MICH., 4. ЧЕРВНЯ 1944**  
**BELFIELD, N. DAKOTA, 30. ЛІПНЯ 1944**  
**MINNEAPOLIS, MINN., 13. СЕРПНЯ 1944**  
**MILWAUKEE, WIS., 27. СЕРПНЯ 1944**  
**CHICAGO, ILL., 3. ВЕРЕСНЯ 1944**  
**ST. LOUIS, MO., 5. ЛИСТОПАДУ 1944**  
**EAST ST. LOUIS, ILL., 12. ЛИСТОПАДУ 1944**

Місце й час зборів подамо в відповідному часі. На цих усіх зборах буде присутній ОРГАНІЗАТОР Д. БЕЛЕЦЬКИЙ, який по кожному зборі надієть нових членів у цьому ювілейному році У. Н. Союзу. І так у Дїтроїті Д. Бєлєцький буде працювати від 4. червня до 28. липня; в Белфілд. Н. Дак., від 30. липня до 12. серпня; в Мінеаполіс, Мін., від 13. серпня до 26. серпня; в Мілвокі, Віс., від 27. серпня до 2. вересня; в Шікаго та в околиці від 3. вересня до 4. листопаду; в Сейнт Луїс, Мо., і в Іст Сейнт Луїс, Ілл., від 5. листопаду до 2. грудня, а описані в стейті Огайо.

Прохаємо Хвальні Заряди відділів поробити потрібні підготування до зборів в цих днях, як тут повище подано. У цих місцевостях, де є більше відділів У. Н. Союзу, заряди цих відділів повинні порозумітись спільно щодо місця зборів, а тоді повідомити головну канцелярію про те, в якій салі та в котрій годині відбудуться збори, так, щоб можна було подати окреме оголошення про збори. Знов у цих місцевостях, де є тільки один відділ, прохаємо заряд даного відділу повідомити також головну канцелярію про місце зборів.

При цій нагоді закликаємо всі відділи У. Н. Союзу в згаданих тут місцевостях співпрацювати тісно з організатором Д. Бєлєцьким, бо тільки при такій співпраці та кооперації, ювілейна кампанія за новими членами може видати такі успіхи, яких сподїється У. Н. Союз від кожного відділу в рік свого Золотого Ювілею.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

**УВАГА! ПРОВІДЕНС, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!**

## І. ПОСВЯЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ ЗІРОК ДО SERVICE FLAG

ПРОПАМ'ЯТНОЇ ТАБЛИЦІ.

## ІІ. ДЕНЬ МАТЕРІ

В НЕДІЛЮ, 14. ТРАВНЯ (MAY 14, 1944)

ПОРЯДК: В годині 11-її раню Служба Божя в українській православній церкві, 45 Pilgrim St., Providence, R. I. По Службі Божій Молебень за здоров'я Матерей і всіх наших дітей, котрі служать в американських збройних силах. Відтак посвячення додаткових зірок до Службового Прапора і нової Пропамятної Таблиці (Honor Roll) По Службі Божій, у 2-її годині пополуїди, в галі ГОСПІДА ХОПТОВОГО, 422 Warwick Ave. Lakewood, Warwick, R. I., напроти Davis Grove, Декораванія Матерей і Дружин срібними зірками; відтак Спільний Обід. Промови місцевих громадян і діточі декламації.

На це подїєння свято запрошуємо ширю всіх місцевих і доколїчних громадян. Обов'язково японини прийти родичі і друзини тих, котрих імена і зірки є в нашій церкві на Honor Roll і Service Flag. Комітет Свята.

**УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!**

**СТАРАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО ТОВ. "ПРОСВІТА" ТЕАТРАЛЬНИЙ ГУРТОК**

відіграє гарну оперету в 3 діях

## „ОХ! НЕ ЛЮБИ ДВОХ!“

В СУБОТУ, 13. ТРАВНЯ (MAY 13, 1944)

В ST. GEORGE'S PARISH HALL  
217-219 EAST 6th STREET NEW YORK CITY.

Початок у годині 7:30 вечір. Вступ 65 центі.  
Врох беруть участь: М. Осачук, А. Сошицька, О. Цюпа, М. Перчиня, А. Цюпа, С. Атаманьч, І. Багнок, Березинський, Малик і С. Бучачинський.  
Режисер: М. ІВАНІВ. При піані акомп. В. ПЕТРІВ.  
ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ  
Музика Я. Сїгура. КОМІТЕТ.

**УВАГА! УКРАЇНЦІ В НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ!**

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО НЕСЕННЯ НЕГАЙНОЇ ПОМОЧІ, Інк., В НЮ ЙОРКУ,  
щиро запрошує місце та околице українське громадянство і нашу молодь на

## МАЙОВИЙ БАЛЬ

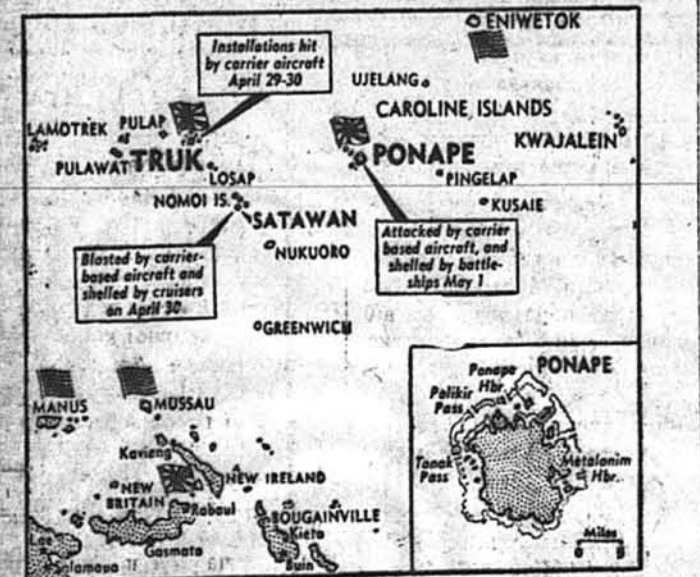
що відбудеться

В СУБОТУ, 13. ТРАВНЯ (MAY 13, 1944)  
В САЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ  
під ч. 105 — 2-га Еве. (в домі театру), Ню Йорк.

До танців буде пригравати добірна музика. Власний буфет зо смачними перекусками і добримі напитками.  
ПОЧАТОК В ГОДИНІ 6-її ПОПОЛУДНІ.  
Вступ лише 55 центів.  
ДЛЯ ВОЯКІВ ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

На тім бали хтось щасливий одержить образ, що представляє собою Стрілецьку Могилу в рідному краю, який намалював славний наш артист Іван Кучмак і подарував цей малюнок вартості поперх 50 дол. на ціль Чер. Хреста. Тож не забудьте! В наступну суботу, 30-го травня приходіть всі до салі Американських Ветеранів в домі театру, під ч. 105 — 2-га Еве., на розі 6-її вул. в Ню Йорку, де від год. 6-її пополу. до пізньої ночі буде нагода гарно і весело забавитись, за що ручит

Балєвий Комітет.



**3 БОІВ НА КАРОЛІНСЬКИХ ОСТРОВАХ.**—Американські морські атаки на японські позиції в Трук і Понапі так залякали японців, що вони думали, що це вже зачалась властива інвазія. При нападах знищено 126 японських літаків. Понапі атаковано вже 43-тїй раз, а Трук 36-тїй.



ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—Ergon 4-0237—Byant 9-0582

War Manpower Commission Employment Regulations

Essential Workers need, State-ment of Availability. If transferring to less essential, need U. S. Employment Service consent in addition. Critical workers also need both.

Судні робітники обов'язані мати посвідку, що вони є до розпорядженості. При перенесенню до менше суцільних робіт мусять мати крім цього згоду Юнайтінг Стейтс Емплмент Сервіс. Критичні робітники потребують теж обох посвідок.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

МАШИНІСТІВ—ТОКАРІВ І СКЛАДАЧІВ (ASSSEMBLERS) ROBACZYNSKI MACHINE 326 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

МУЖЧИН ПОНАД 18 ЛІТ ПРАЦЯ ПРИ "COUNTER" Досвід не потрібний, стала робота, гарні робітничі умови, нагода на шлюб. White Towers, 500 W. 181st St., New York, N. Y.

МУЖЧИН до ладунок, тягання і розділювання в Starlight Laundry, 2077 Washington Ave., Bronx, N. Y.

METAL STAMPING POWER PRESS ОПЕРАТОРІВ І ПОМІЧНИКІВ ЛЮТОВАЧІВ БЛЯШАНОК ДОСВІДЧЕНИХ JEMS 65 Hope St., Williamsburg, B'klyn.

ПОРТЕРІВ, стала робота, добра платня, зголошується у школі, 67 St. & 20th Ave., Brooklyn, N. Y.

ЗАГАЛЬНА РОБОТА Досвід не потрібний, овертайм. Добра платня—важна воєнна індустрія. Принесіть посвідку звільнення. FISCHER BAKING CO. 242 Livingston St., Newark, N. J.

ЛЮДЕЙ—ФАБРИЧНА РОБОТА Досвід не вимагаємо. Стала робота. 60 д. на годину на початок. 5 днів, — 40 годин тижнево. BERTH LEVI & CO., Inc. 149 Franklin Street, N. Y. City

ВИНДО КЛІНЕРІВ Добра платня і харчі. Голоситься в Гавзкіпера SHERRY CATERING INC. 300 Park Ave., New York, N. Y.

ФАБРИЧНИХ помічників воєнна робота. Голоситься між 9 і 3. Belmont Smelting & Refining Works, 330 Belmont Ave., Brooklyn, DJ 2-4900.

ЧОЛОВІКА топити метал, воєнна робота. Голоситься між 9 і 3. Belmont Smelting & Refining Works, 330 Belmont Ave., Brooklyn, DJ 2-4900.

МУЖЧИН—МУЖЧИНІ ЗАГАЛЬНА фабрична робота. Досвід не потрібний. Нагода на шлюб. Овертайм і бонус. Добрі робітничі умови. Ляч на місці. HENRY HEIDE INC. Employment Dept., 84 Vandam St. (7th Ave. Sub. to Houston or 8th Ave. Sub. to Spring) N. Y. Потрібний доказ звільнення.

МУЖЧИН домагаються огородинкам. Вакансії, свята відп. Голоситься: Room 613 122 E. 42 St. (Lexington Ave.) N. Y.

ПОРТЕРІ І ДІШВОШЕРА Комбінація чоловік і горшківник; \$30 тижнево—добрі і відповідні чоловік матиме стаде заняття. Харчі, у-брана даємо. Посвідки звільнення вимагаємо. — Restaurant Dept. 11th floor, The New York Times, 229 W. 45th St., N. Y. C.

ПОТРІБНО МУЖЧИН Досвід не потрібний. ЯК ПОРТЕРІВ І РОБІТНИКІВ ДОБРА ПЛАТНЯ ПОСТІЙНА РОБОТА Робітники з важкої воєнної роботи мусять мати доказ звільнення. FEDERAL TELEPHONE & RADIO CORP 691 BROAD ST., NEWARK, N. J.

НИЧНИХ ПОРТЕРІВ Від 12 год. вночі до 8. рано. STERLING ENGRAVING 304 E. 45th St., New York, N. Y.

СТОЛЯРІВ І ПОМІЧНИКІВ. American Cabinet Co., 210 Paterson Plank Road, Union City, N. J.

ГОТЕЛЕВИХ ПОМІЧНИКІВ ВЕРКУМ МЕН—ВОЛ ВОШЕРС ДОМАШНІХ РОБІТНИКІВ \$25 тижнево, стала робота, вакансії. Зголошуйтеся у Гавзкіпера HOTEL ST. GEORGE Pineapple St. Brooklyn, N. Y.

ВАЖНА ВОЕННА ІНДУСТРІЯ ПОТРЕБУЄ МУЖЧИН Досвід не треба. Найменше \$36 за 48 год тижнево. Зголошення раніше, перед поданням. MUNDET CORK CORP. 65 S. 11th St., Brooklyn, N. Y. near Williamsburg Bridge.

ДОМОВИХ, готелевих, шпиталевих, фабричних і клеркових робітників. Edison Agency, 287 Flatbush Ave., Brooklyn, N. Y.

РОБІТНИКА ДО КУТЯ ЗАЛІЗА, ко-вали і роботи на бензи. Голоситься Artistic Wrought Iron Works, 57 W. 21st St., N. Y. Tel. GRam. 5-5667.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

МУЖЧИН помігати в департаменті пакування, децю чистити; приєми робітничі умови, 5 днів тижнево, потрібні рекомендації. Ryland, 161 Water St., New York City.

МУЖЧИН ДО КУХНІ Добра платня Часове або постійне заняття. NATHAN'S FAMOUS, Inc. 1316 Surf Ave., Coney Island, N. Y.

ПОРТЕРІВ \$33.73 тижнево. Години 6. Вечір до 2. рано. Неодій відп. Голоситься в 6-вечір до: Room 503, 350 Fifth Ave., N. Y. City.

ОПЕРАТОРІВ Singer Sewing Machine Добра платня, овертайм, стала робота Аванс. VICTORY TOU CO. 17 East 16th St., N. Y. City

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН ДІВЧАТ або ЖІНОК до страсання, пошування і агітація—ручного пра-вування і прасування сорочок. Starlight Laundry, 2077 Washington Ave., Bronx, N. Y.

ДІВЧАТА—ЖІНКИ. ВОЄННА ПРАЦЯ Досвід не потрібний. Загальна фабрична робота. Нагода на аванс і бонус. Овертайм. Добрі робіт-ничі умови. Ляч на місці. HENRY HEIDE, Inc. Employment Dept., 84 Vandam St. (7th Ave. Sub. to Houston or 8th Ave. Sub. to Spring) N. Y. Потрібний доказ звільнення.

ДІВЧАТ—Важка воєнна робота; сор-тувати звільнені поштою. Добра платня, стала робота, вакансії. Mr. Kelson, 436 E. 19th St., N. Y.

ШПИТАЛЕВОІ робітничі-дітчини. До-брі години—добра платня. 170 W. 76 St., New York City.

ГОТЕЛЕВИХ ПОМІЧНИЦЬ ЧЕМБЕРМЕРІДС НАПТ МЕРІДС HOTEL ST. GEORGE Pineapple St., Brooklyn, N. Y.

ЖЕНЩИН ЧИСТИЙ ОФІС Добра платня; невідільні; год. від. 6. веч. до 1. рано. Зголошується: Ки-ната 503, 350 Fifth Ave., N. Y. City, at 6 P. M.

ДІВЧАТ з 2 роками вищої школи, або бізнес Каледжу для загальної праці в сервісній офісі. Лещо писання машиною. \$22.50 тижнево, 40 годин. MUNDET CORK CORP., 65 S. 11th St., Bklyn, near Williamsburg Bridge.

БАЛТИМОР, МД. — Місячні збори Бр. Прес. Тройці, від. 320, відбудуться в неділю, 14. травня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 3101 О'Донел ул. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо справу до вирішення. — Г. Шулька, секр.

СИРАКЮЗ, Н. П. — Повідомляємо членів Тво. Укр. Сп. від. 39, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. травня, в 3. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів явитися на час. Пригадуємо членам, що в місячні травні У. Н. Союз виплачує ди-віденди; нехай члени прийдути і за-вертати свої чеки. На зборх буде об-говорена справа юнівею У. Н. Союзу. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. — Укр. Націон. Зопомогове Тов. Дістер, від. 361, повідомляє своїх членів і членів, що місячні збори відбудуться в су-боту, 13. травня, в годині 8. вечір, в Парох. Домі св. Юра, 217 1st St. — За уряд: О. Шмюкюк, пресд.; В. Осюхінський, фін. секр.; А. Кузлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

Віктор Доманицький.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АГРОНОМІЇ В КІНЦІ XVIII. ТА ПОЧАТКУ XIX. СТОЛІТЬ

В кінці XVIII. ст. в Західній Європі цілком оформлюється наука про „національну (політичну) економію“ — головне завдання праця Адама Сміта (1723-1790), а в початку XIX. ст. так само оформлюється „наука про сільське господарство“, головне завдання праця Альбрехта Теєра (1752-1828), головною працею якою є „основи раціонального сільського господарства“ (1809-1812). Діяльність Теєра була всебічною (експериментатор, професор, письменник), але найбільшою заслугою його вважають пропагування плодотворної системи хліборобства та заснування окремих сільсько-господарських шкіл. Р. 1792 Теєр разом з Айнгофом заснував в своєму рідному містечку Целле на власні кошти першу сільсько-господарську школу, але ця школа не знайшла зрозуміння та підпори в тодішньому суспільстві і за декілька літ була заквітрована. Услід за цією першою школою під впливом тогож Теєра 1799 р. відчинено сільсько-господарську школу в Гафвіль (Кантон Берн, Швайцарія), спочатку ніжча, а потім її перетворили у високу с.-г. школу. Сам Теєр заснував ще одну с.-г. школу в Кале (1802 р.), а після запрошення його до Прусії (1804 р.) разом з тим же Айнгофом заснував 1806 р. в Мегліні біля Потсдаму третю с.-г. школу, що потім була перейменована в Королівську Сільсько-Господарську Академію, проіснувала аж до 1861 р. і відіграла величезну роль в історії с.-г. науки та сільського господарства. Як

камералістичні катедри при університетах в Гале та в Франкфурті. Тому, що при тодішній кріпацтві та екстензивності цілого життя трудно було поліпшити сільське господарство — в кінці XVIII. ст. ці господарсько-камералістичні катедри занепади, і лише після Теєра знову було розквітало на університетах т. зв. „сільсько-господарські інститути“.

III. Наука „хатня та сільсько-господарська економія“ в Києво-Могилянській Академії. Ціж господарсько-камералістичні науки викладались в кінці XVIII. в. і в Києво-Могилянській Академії, але точно встановити рік коли почалися такі виклади, ми покищо не можемо. В джерельній праці проф. Хт. Тітова ми знаходимо таке цікаве місце: „Установом 1798 року узаконувалось 7 класів в Академії... Студенти богословств і філософії (VI. та VII. кл. — В. Д.), повинні були також („згідно з старим порядком“ складати та вголосувати в неділю та свята проповіді. Ім же, нарешті, викладали сільську та хатню економію), причому вони могли вибирати для вивчення нові науки, або „мова“... При студіюванні історії Києво-Могилянської Академії одначе дуже часто можемо натрапити на такі факти, що виклади з якоїсь нової науки розпочинаються і йдуть протягом десятків років, хоча „Устав“ (статут) Академії такої науки зовсім не передбачає або навіть і забороняє (наприклад, богословія“ від р. 1689 до р. 1694, а може ще й з раніш-

ної доби читалось „незаконно“, бо тільки виклади „богословств“ в ті часи давали школам права високої школи, а цих то прав акраз і не хотіли дати Академії ні польські королі, ні російські царі XVII. ст. Так само могло статися і з викладами „сільської та хатньої економії“ — вони могли початися значно раніше, ніж влада включила в цю науку в число „законно признаних“. Що це так — за це говорить нам діяльність значної групи вихованців Академії, які вступали публично вже десь коло 1780 р., як перші українськомосковські агрономи, а це: о. Самборський (1732-1815), Ліванов (+ 1800), Комов (+1790), Прокопович-Антонський, Петро Прокопович та інші.

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

IV. Перші українськомосковські агрономи кінця XVIII. віку та їх діяльність. Дуже гарний матеріал про цю групу вихованців Києво-Могилянської Академії знаходимо в статті проф. А. В. Чаянова „Головні лінії розвитку російської сільсько-господарської думки за два століття“, що надрукована як додаток в книзі: Д-р Ріхард Крцімоський „Развитие основных принципов науки...“ Відомости, що їх подає проф. А. В. Чаянов, остільки для нас цікаві, що подаємо їх в дословному перекладі... „В кінці XVIII. в. російське громадянство знайомив з англійськими способами сільсько-господарства протоерей Андрій Самборський, який був священником при російській місії (посольстві). — В. Д.) в Лондоні, і який у вільний час займався вивченням сільського господарства, в наслідок чого він опублікував: „Описание практического англійського земледілія“. Москва 1781.

Взагалі духовний стан і зокрема Київське Духовне Учлище!) дало нам в XVIII. віці не мало учителів агрономії. Крім Самборського. Десницького і Ліванова.

До вихованців цієї школи належав ніби то й Іван Комов, який випустив мабуть чи не перший фаховий в Росії підручник „О земледілія“<sup>2)</sup> в якому викладались основи ботаніки, загального та спеціального хліборобства, і в якому з більшою грамотністю (ніж у авторів, які писали в московській мові до Комова, — В. Д.) пропагувались основи конюшинних сівозів.

1) Тут проф. А. В. Чаянов вживає той назви Києво-Могилянської Академії, яку дозволяли собі вжити московські урядові члени Катерини II, що стреміли Київську Академію, колегіум та семінарію обернути в духовну сословну школу; але назва „Академія“, що мала була „Указом“ царя Петра I. р. 1701, не була відмінена до кінця XVIII. ст.; назва „духовне училище“ не відмінена й віднині, бо до 1817 р. Київська Академія не була духовною школою, вона була несословною загально-освітньою школою — університетом і навіть мала протягом 3 років (1802-05) медичний факультет, а її офіційна назва від 1701 р. Академія Петра Могили, або скорочено „Києво-Могилянська Академія“; лише 1817 р. Києво-Могилянську Академію російський уряд замінив і на її місце та в її будинках відчинив „Київську Імператорську Духовну Академію — високу духовну і сословну школу, яка не має нічого спільного з Києво-Могилянською Академією.

2) „Про хліборобство“ — ця книжка видана була р. 1788 в Москві. Крім того Комов, який теж був в Англії, написав другу книжку: „О земледельческих орудіях“, що випустила три видання: 1785, 1791 та 1797.

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

цю групу вихованців Києво-Могилянської Академії знаходимо в статті проф. А. В. Чаянова „Головні лінії розвитку російської сільсько-господарської думки за два століття“, що надрукована як додаток в книзі: Д-р Ріхард Крцімоський „Развитие основных принципов науки...“ Відомости, що їх подає проф. А. В. Чаянов, остільки для нас цікаві, що подаємо їх в дословному перекладі... „В кінці XVIII. в. російське громадянство знайомив з англійськими способами сільсько-господарства протоерей Андрій Самборський, який був священником при російській місії (посольстві). — В. Д.) в Лондоні, і який у вільний час займався вивченням сільського господарства, в наслідок чого він опублікував: „Описание практического англійського земледілія“. Москва 1781.

Взагалі духовний стан і зокрема Київське Духовне Учлище!) дало нам в XVIII. віці не мало учителів агрономії. Крім Самборського. Десницького і Ліванова.

До вихованців цієї школи належав ніби то й Іван Комов, який випустив мабуть чи не перший фаховий в Росії підручник „О земледілія“<sup>2)</sup> в якому викладались основи ботаніки, загального та спеціального хліборобства, і в якому з більшою грамотністю (ніж у авторів, які писали в московській мові до Комова, — В. Д.) пропагувались основи конюшинних сівозів.

1) Тут проф. А. В. Чаянов вживає той назви Києво-Могилянської Академії, яку дозволяли собі вжити московські урядові члени Катерини II, що стреміли Київську Академію, колегіум та семінарію обернути в духовну сословну школу; але назва „Академія“, що мала була „Указом“ царя Петра I. р. 1701, не була відмінена до кінця XVIII. ст.; назва „духовне училище“ не відмінена й віднині, бо до 1817 р. Київська Академія не була духовною школою, вона була несословною загально-освітньою школою — університетом і навіть мала протягом 3 років (1802-05) медичний факультет, а її офіційна назва від 1701 р. Академія Петра Могили, або скорочено „Києво-Могилянська Академія“; лише 1817 р. Києво-Могилянську Академію російський уряд замінив і на її місце та в її будинках відчинив „Київську Імператорську Духовну Академію — високу духовну і сословну школу, яка не має нічого спільного з Києво-Могилянською Академією.

2) „Про хліборобство“ — ця книжка видана була р. 1788 в Москві. Крім того Комов, який теж був в Англії, написав другу книжку: „О земледельческих орудіях“, що випустила три видання: 1785, 1791 та 1797.

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують неабияку підготовку до агрономічної праці і то як в ролі експериментаторів та винахідників (Петро Прокопович), так і в ролі професорів (всі) та письменників (всі).

Вони виказують не